

ται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς περιήγησιν τῆς Ἐλλάδος, δραγμητικούς δὲ περιηγητὰς ἔκείνους τοὺς Ἑλληνας, οἵτινες ὅντες μονίμως ἔγκατεστημένοι ἐν Ἐλλάδι μεταβαίνουν πρὸς περιήγησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρῳ πίνακος ἔξαγεται διτὶ ἡ μεγαλυτέρᾳ μεταναστευτικῇ κίνησις, ὑπερβαίνουσα τὸ 2 % ἐπησίως ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἐλλάδος, παραπτεῖται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1901 μέχρι καὶ τοῦ 1917, ὡς καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1920 καὶ 1921. Ἡ μεγίστη ἔντασις τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος παρεπηρήθη κατὰ τὸ 1907, δόπος οἱ μετανάσται ἀνηλθον εἰς 14 ἐπὶ 1000 κατοίκων, ἀναχωρησάντων κατὰ τὸ ἔτος ἐκείνο 37.391 μεταναστῶν διὰ τὰς ὑπεροχεινίους χώρας, ἐξ ὧν οἱ 36.580 διὰ τὰς Ἕνωμένας Πολιτείας. Ὁ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη περιορισμοὶ τοῦ μεταναστευτικοῦ ρεύματος, μολονότι ὁ πληθυσμός τῆς Ἐλλάδος αὐξάνει κατὰ τρόπον ἔξιαντικόν μεταξύ τῶν εὐνωπαῖκῶν κοινωνῶν. Ὁσεί-

εξαιρετικών μεταξύ των ενδιαφέτευσιν κρατών, οφελείται σε είς τα περιοριστικά μέτρα, τά δόποια ἔλαβον πλείστα κράτη κατά της εισόδου ξένων μεταναστών.

Αναλυτικῶς, τὴν μεταναστευτικήν καὶ τουριστικήν κίνησιν τῶν ἑτῶν 1931 καὶ 1932, τῶν μὲν Ἐλλήνων ύπηρκών κατὰ χώρας προελεύσεως καὶ κατευθύνσεως, τῶν δὲ ξένων ὑπηρκών καθ' ὑπηρκότητας, μὲ διάκρισιν μεταναστῶν καὶ περιγγητῶν, περιέχουν οἱ δύο πίνακες τῆς προηγουμένης σελίδος.

Εἰς τὸν πρῶτον ἔκ τῶν δύο τούτων πινάκων οἱ ἀφικνούμενοι "Ἐλληνες ὑπῆρχοι διακίνονται : εἰς μετανάστας παλινοστοῦντας ἐκ τοῦ ἔξωτεροικοῦ, εἰς περιηγήτας, οἵτινες, ὅντες μονίμως ἔχαστετημένοι ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, ἔχοντας πόδες περιήγησιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰς ἀρνητικοὺς περιηγήτας, οἵτινες περιηγήθησαν τὸ ἔξωτερον καὶ ἡδη ἐπιτέλους Οἴ. Ἐπί τοις διακίνονται διακίνονται : σίγα με-

N. 1. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΣΤΡΕΦΟΥΝ. Οι αναχωρουσες οικαιροντα : εις μετανάστας, εις περιηγητάς, οίτινες ἄφοι περιηγήθησαν τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρέφουν εις τὴν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ μόνιμον κατοικίαν των, καὶ ἀρνητικοὺς περιηγητάς, ἀναχωροῦντας πόδες περιηγήσιν τοῦ ἔξωτερικου. Ἐξ ἀλλού, εις τὸν δεύτερον ἐκ τῶν ἀνωτέρω πινακών οἱ ἔνοι ὑπέκοοι οἱ μὲν ἀφίκοντενοι ὑποδιαιροῦνται : εις μετοίκους (*immi-grants*), οίτινες ἔχονται εις τὴν Ἑλλάδα εἰτε διότι είναι μονίμως ἔγκατεστημένοι εἰν αὐτῇ ἡ καὶ μὲ προσωρινή ἀδειας ἔξασκοσεως ἐπαγγέλματός τινος, καὶ εις περιηγητάς, ἔχομενος πόδες περιηγήσιν τῆς Ἑλλάδος οἱ δὲ ἀναχωροῦντες διακρίνονται : εις μετανάστας (*émigrants*) καὶ εις περιηγητάς, οίτινες ἄφοι περιηγήθησαν τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρέφουν εις τὸ ἔξωτερικον. Ἔκαστη τῶν ὅμιδων τούτων τῶν ἔξων ὑποδιαιρεῖται εις καθαρῶς ἔνους καὶ εις δόμογενες (δηλαδή ἐλληνικῆς καταγωγῆς).

"Όπως προκύπτει ἐκ τοῦ πρώτου πίνακος, κατά τὸ 1931 ἀνέχωρησαν τὸ δῆμον 15.060 "Εἰλληνες ὑπήκοοι μετανάσται, ἔξι δῶν οἱ περισσότεροι δι' Ἀγυπτον (3.088, δ'). Ἡνωμένας Πολιτείας (2.761), διὰ Ρουμανίαν (1.907), διὰ Καύκασον (1.688) καὶ διὰ Τουρκίαν (1.591). Ἐννοεῖται διὶς ὡς μετανάσται ἐννοοῦνται (ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἐτονίσαμεν) δοκὶ μόνον οἱ διὰ πρώτην φορά μεταναστεύοντες, ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ δευτέραν, τρίτην κατεύθυντας, ἐπομένως καὶ ἑκεῖνοι, οἵτινες ἔχουν ἡδη μίαν μόνιμον ἐγκατάστασιν ἐν τῷ ἔξωτερικῷ. Κατά τὸ 1932 ἀνέχωρησαν τὸ δῆμον 19.712 μετανάσται, ἔξι δῶν κατὰ σειράν 5.407 διὰ Καύκασον ("Αρμένιοι"), 2.852 δι' Ἀγυπτον, 2.352 διὰ Ρουμανίαν (Κουντούβλαχοι κλπ.), 2.281 δι' Ἡνωμένας Πολιτείας, 1.949 διὰ Τουρκίαν (Κωνσταντινούπολις κλπ.). Κατά τὸ 1931 ἡ ἀφίχθησαν ἐν δῆμῳ 10.338 περιηγηταὶ "Εἰλληνες ὑπήκοοι (ἐγκατεστημένοι εἰς τὸ ἔξωτερικόν), ἔξι δῶν οἱ περισσότεροι οἱ Ἑλ· Ἀγύπτου, (5.250) καὶ ἔκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν (1.254), κατά τὸ 1932 10.295 ἐν δῆμῳ, ἔξι δῶν 7.082 ἔξι Ἀγύπτου, 627 ἐκ Τουρκίας, 594 ἔξι Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατεύθυντας. Οἱ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀναχωρήσαντες "Εἰλληνες ὑπήκοοι ὡς ἀρνητικοί περιηγηταὶ κατό μὲν τὸ 1931 ἀνήλθον εἰς 22.221, κατά δὲ τὸ 1932 εἰς 15.802, τῆς ἐλαττώσεως αὐτῶν ὄφειλομένης κυρίως εἰς τὴν κατ' Ἀπρίλιον 1932 ἐπελθόνταν ἔκπιωσιν τῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς τοὺς ἐπακολουθήσαντας περιορισμοὺς τῆς ἔξαγωγῆς συναλλάγματος. Ἐκ τῶν 22.221, οἵτινες ἀνέχωρησαν τὸ 1931, οἱ 3.440 κατηυθύνοντο εἰς Τουρκίαν, 3.366 εἰς Γαλλίαν κλπ., ἔκ δὲ τῶν 15.802, οἵτινες ἀνέχωρησαν τῷ 1932, 3.030 κατηυθύνοντο εἰς Τουρκίαν, 2.768 εἰς Ἀλβανίαν, 2.199 εἰς Γαλλίαν κλπ. Ἀνάγκη δόμως νὰ μὴ λησμονῶμεν διὶς εἰς τοὺς περιηγητάς ὑπὸ εὐθέαν ἔννοιαν περιλαμβάνονται καὶ οἱ δι' ἐμπορικάς ὑποθέσεις ἀπλῶς ταξιδεύοντες κατεύθυντας. Σ· νοὶ ὑπήκοοι ἡλθον κατὰ τὸ 1931 εἰς τὴν Ἐλλάδα 6.867 ὡς μετοικοι, ἔξι δῶν 4.180 ἦσαν καθαρῶς ἔνοιοι καὶ 2.187 δύμογενες, παλινοτοῦντες εἰς τὴν Ἐλλάδα. Κατὰ τὸ 1932 ἡλθον ὡς μετοικοι 4.220, ἔξι δῶν 2.557 καθαρῶς ἔνοιοι καὶ 1.663 δύμογενες παλινοτοῦντες. Ως περιηγηταὶ ἀφίχθησαν εἰς Ἐλλάδα κατὰ μὲν τὸ 1931 51.686 καθαρῶς ἔνοιοι καὶ 18.553 δύμογενες, κατὰ δὲ τὸ 1932 54.314 καθαρῶς ἔνοιοι καὶ 17.788 δύμογενες, δὲν ἐπήλθε, δηλαδή, ἀκόμη κατὰ τὸ 1932 σημαντικὴ ανέσησις

ης τουριστικής κινήσεως παρά την έκπτωσιν της
φραγμής. Έχ τών καθαρώς ξένων τών αφιχθέν-
των τῷ 1931 7.315 είναι Νοτιοσλαδού, 6.684 Αμε-
ρικανοί τῶν Ἡνωμένων Πόλιτειῶν, 6.236 "Αγ-
γλοι, 4.942 Ἀλβανοί, 4.637 Γάλλοι, 4.477 Γερμα-
νοί 4.305 Ἰταλοί 4.051 Τούρκοι. Έχ δέ τῷ αφι-
χθέντων τῷ 1932 8.243 Νοτιοσλαδού, 6.219 "Αγ-
γλοι, 6.103 Αμερικανοί τῶν Ἡνωμένων Πόλιτειῶν.
4.433 Ἰταλοί, 5.272 Γερμανοί, 4.859 Γάλλοι, 4.383
Τούρκοι κλπ. Έχ τῶν αφιχθέντων δμογενῶν κατά
ὅ το 1931 4.756 είναι Τούρκοι οὗτοιοι (ἐν Κων-
σταντινούπολεω), 3.562 Ἰταλοί ("Δωδεκανήσου)
1.000 Ἀλβανοί, 3.067 Αμερικανοί Ἡνωμένων
Πόλιτειῶν, 1.657 "Αγγλοι (Κύπριοι κλπ.), 1.242 Αι-
γαύπτιοι καὶ οὕτω καθεξῆς. Κατά τὸ 1932 ἔχ τῶν
αφιχθέντων δμογενῶν περιγήτων 4.213 ἵσαν "Αλ-
βανοί οὗτοιοι, 3.814 Τούρκοι οὗτοιοι, 3.394 Ἰτα-
λοί, 2.433 Αμερικανοί ἐξ Ἡνωμένων Πόλιτειῶν,
1.709 "Αγγλοι, 1.224 Αιγαύπτιοι καὶ οὕτω καθεξῆς.

Δια τῶν ἀνωτέρων ἐδώσαμεν μίαν πλήρη εἰκόνα ηῆς ἔξειλίξεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ ἣς ἀπελευθερώσας τῆς μέχρι σήμερον, τῆς πυντόγητος αὐτοῦ κατὰ διαιρέσιςμα καὶ νομούς, ηῆς ἔξειλίξεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων, τῆς κατανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ εἰς ἀγροτικὸν καὶ ἀστικόν, τῆς διακρίσεώς του κατὰ φύλον, ἡλικιαν, οἰστογενειακὴν κατάστασιν, παίδευσιν, ἐπάγγελμα καὶ οἰνοκοπικὴν θέσιν, τόπον γεννήσεως, ὑποκόστητα λίπη. τῆς φυσικῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ (ἥτοι ὅῶν γάμων, γεννήσεων καὶ θανάτων) καθ' ὅλα τὰ τεττα, διὰ τὰ δόποια ὑπάρχουν στοιχεῖα, καὶ τῆς μεταναστευτικῆς ἐν γένει κινήσεως ἀπὸ τῆς ἀπευθερωσεώς τῆς Ἑλλάδος, μη παραλείψαντες καὶ οἱαὶ διεθνῶν συγχρίσεων νά ἔξαρσμεν τὴν σημασίαν τῶν κυριωτέρων περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος δεδομένων.

3

ήναντι 1922, Δ.Σ. τού Υ.Ε.Ο.) — «Εινάκια πληροφορία επί του πληθυσμού της „Ελλάδος κατά τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1920. (Αθῆναι 1928, Δ.Σ. τού Υ.Ε.Ο.) — «Ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμού τῆς „Ελλάδος κατά τὴν 19 Δεκεμβρίου 1920. Γενικὰ στατιστικὰ ἀποτέλεσματα» ἡ πληθυσμός, β' οἰκονέντειαι» (Αθῆναι 1928, Γ.Σ.Υ.Ε. τού Υ.Ε.Ο.) — «Ἐξικόνι τῶν δήμων, κοινωνικά καὶ συνοικισμάτων τῆς „Ελλάδος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἔτους 1920. (Αθῆναι 1923, Δ.Σ. τού Υ.Ε.Ο.) — «Ἐτήσιον δελτίον τα- μείουν προνοίαν της δημοσίου ὑπαλλήλων» (ἀπό τοῦ 1927, ἐνθή στατιστικὴ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων). — «Πληθυσμὸς τῆς „Ελλάδος κατά τὴν ἀπογραφὴν 15—16 Μαΐου 1928. Πρα- γματικὸς πληθυσμὸς κυρωθεῖσις διὰ τὸ ἄπο 23 Νοεμβρίου 1928 διατάχτασις» (Αθῆναι 1929, Γ.Σ.Υ.Ε. τού Υ.Ε.Ο.) — «Πληθυσμὸς τῆς „Ελλάδος κατά τὴν ἀπογραφὴν τῆς 15—16 Μαΐου 1923. Νόμιμος πληθυσμὸς κυρωθεῖσις διὰ τὸ ἄπο 10 Δεκεμβρίου 1928 διατάχτασις» (Αθῆναι 1929, Γ.Σ.Υ.Ε. τού Υ.Ε.Ο.) — «Στατιστικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς „Ελλάδος τοῦ 1928» (Αθῆναι τ. 5, ἐπιμελ. Ν. Σφρόνιον). — «Ἀπογραφὴ τῶν βιομηχανιῶν καὶ ἐμπο- ωιῶν εἰκεψιερήσασαν ώς καὶ τῶν εἰς ταύτας ἀπασχολουμένων ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν, ἐνεργουμένην τὴν 4 Σεπτεμβρίου 1910. (Αθῆναι 1930, Γ.Σ.Υ.Ε. τού Υ.Ε.Ο.).

Φυσικὴ κίνησις πληθυσμοῦ. — «Κίνησις τοῦ κατῆνθησμοῦ ἐν „Ελλάδι κατά τὸ ἔτος 1860» (Αθῆναι 1861, γαλλικά) τ. 1/63. — έδ., τού Υ.Ε.Ο.) — «Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ κατά τὰ ἔτη 1865, 1866 καὶ 1867. (Αθῆναι 1869, Υ.Ε.Ο.) — «Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ κατά τὰ ἔτη 1870—1873» (Αθῆναι 1876 τ. 4, Υ.Ε.Ο.) — «Στατιστικὴ τῆς „Ελλάδος. Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ κατά τὰ ἔτη 1878—1885» (Αθῆναι, Υ.Ε.Ο.) — «Κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ κατά τὸ ἔτος 1889 καὶ 1890» (Αθῆναι, Υ.Ε.Ο.) — «Μη- νιαῖον δελτίον θανάτων ἐν 12 πόλεσι τῆς „Ελλάδος ἔχον- ουσις πληθυσμὸν θανάτων τῶν 10.000 κατοίκων» (Αθῆναι 1899—1914). — «Στατιστικὴ κίνησις πληθυσμοῦ Ἀττικο- βοιωτικᾶς ἐπών. 1918—1915» (Αθῆναι, Υ.Ε.Ο.) — «Στατιστικὴ ἐπὶ τῶν λῃζαρχικῶν πράξεων ἢτοι γεννήσεων, γάμων, ἀπο- βιώσεων, ἐπών. 1915—1920 καὶ 1921, ἐπιμελεῖσι τ. 4. Σήμην- ρωστία (Θεσσαλονίκη, διεύτ. ἔτους, τ. 2, Δ.Θ.). — «Στατιστικὴ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ κατά τὸ ἔτος 1921 κα.» (Αθῆ- ναι 1924 κ. κ.Δ.Σ. καὶ εἰτά Γ.Σ.Υ.Ε. τού Υ.Ε.Ο.) — «Στα- τιστικὴ νοσηρότητος καὶ μνητότητος· τῶν ἐπών. 1923—1924» (Αθῆναι 1925—1926, έδ., υπουργείου Ὑγιεινῆς, Προνοίας καὶ Ἀντιλήψεως).

δότης Μετανάστευσις και τουρισμός.— «Δελτίον ύπουργειού Εξωτερικών» (^Αθήναι 1911, ἐν τῷ Β' μέρει περὶ ἐμπορίου και μεταναστεύσεως).— «Στατιστική τῆς κυνήσεως τῶν ξένων ἐν Ἑλλάδι» κατὰ τὰ ἔτη 1912-1922, 1923 και 1924 (^Αθῆναι 1923 κ.ά., τ. 3, γ. Υ.Ε. τοῦ Υ.Ε.Ο.).— «Η ἑκατόντατη μετανάστευση. Η ἑκάστευση τῆς έπιτροπῆς τῆς βουλῆς και η σχετικὴ πρόσταση» (^Αθῆναι 1906).— Νεωτέρα στατιστικὴ μελέτη είναι η πραφανεύσαμενη και ὑπὸ Ἑκδοσίου «Μεταναστευτικὴ και τουριστικὴ κίνησις τῆς Ἑλλάδος κατά τὰ ἔτη 1931-1933» (τῆς Γ.Σ.Υ.Ε. τοῦ Υ.Ε.Ο.).
ε') «Ἀνταλλαγὴ πρόσφυγων». — Πλήττην τῆς στατιστικῆς ὅλης τῆς ἐν τοῖς οἰκοῖς τημάσιας τῶν ἀπογραφικῶν δημοσευμάτων τῆς Γ.Σ.Υ.Ε. βλ. ἐτὶ τὴν «Ἀπογραφὴν προσφύγων ἐνεργητεῖσσαν κατ᾽ Ἀπρίλιον τοῦ 1933» (^Αθῆναι γ.Υ.Π.Α.), τοὺς «Στατιστικοὺς πληκτάς τῆς Δ.Δ.Ε. τῆς Ε.Α.Π. (^Αθῆναι), τὸ πολύτιμον δημοσεύεμα «L' établissement des réfugiés en Grèce» ἐπιμελεῖσα Ch. P. Howland (Γεννένε 1926, εἰκόνων ἔδ. τῆς Κ.Τ.Ε. μετὰ δύο χαρτῶν. Καὶ ἀγνοιτοι: «Greek refugees settlement, autótois 1926», τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τὰ ἐν τοῖς ἁργοῖς τοῦ Α. Α. Πάλλη (μνημονεύματος ἐν τῷ ίδιῳ περὶ προσφύγων κεφαλαιῷ) και τὴν «Στατιστικὴν ἐπετρόπηα τῆς Ἑλλάδος. 1930» (^Αθῆναι 1931, Γ.Σ.Υ.Ε. τοῦ Υ.Ε.Ο., σ. 39 κ.ά.).
2) Μελέται: α) Γενικαὶ — Στατατίκαια I. A. — «Πίνακες και

2) Μελέταις: α) *Γενικά* — *Στατιστική Ι. Δ.*, [Ηλίας χρονογράφικός της Ἐλλάδος] (Ἀθῆναι 1863). — *Ιωαννίδης Θ.*, «Στατιστική τοῦ συνοικισμοῦ καὶ τῆς ταχυδρομικῆς γεμμῆς ἐν Ἐλλάδι» (Πάτραι 1871). — *Bianconi F.*, Ethnographie et statistique de la Turquie d'Europe et de la Grèce. Races musulmanes et rayas (Paris 1877). — *Almanach Béginlini. Guide statistique-annuaire de la Grèce* (Ἀθῆναι 1882) — *Σταυράκης Ν.*, *Στατιστική τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κρήτης* (Ἀθῆναι 1890). — *Αιγαδάνης Α.*, *Περὶ ἀπογραφῆς* (Ἀθῆναι 1907). — *Αστερίδης Αστ.*, *Στατιστικὴ τῶν πληθυσμῶν τῶν κοινοτῶν καὶ δῆμων τῆς Παλαιᾶς Ἐλλάδος* (Ἀθῆναι 1916). — *Σταυράκης Γ.*, *Περὶ ἀπογραφῆς* (Ἀθῆναι 1916). — *Σταυράκης Η. Η.*, *Ἀπογραφὴ τοῦ πληθυσμοῦ* (Ἀθῆναι 1917). — *Πάλλης Α.*, *Les effets de la guerre sur la population de la Grèce. (ἐν τῷ «Les effets économiques et sociaux de la guerre en Grèce»)*, Paris 1918, ἔκδ. Ἰδρύμα Carnegie). — *Πάλλης Α. Α.*, *The greek census of 1928* (ἐν τῷ «Geographical Journal», London 1929 Jan.). — *Κλαδᾶς Σ. Γ.*, «Η στατιστική ἐν Ἐλλάδι» (Athēnai 1932).

β) Φυσική κίνησης τού πλήθυνσομοῦ.— Σάββας Κ., «Στατιστική θνητότητος 10 μεζονών πόλεων της Ἐλλάδος» (^{Α'} θηναν 1915).— Καροφόπουλος Γ., «Περὶ αὐτῆσσας τοῦ πληθυνσμοῦ ἐν Ἑλλάδι. Πολιτεικά καὶ εὐτεκνία» (^{Α'} θηναν 1916-1917. τ. 2).

γ') Μετανάστευσις — Δόσιος Ν., «Περὶ τῶν της δοχαίας καὶ νεοτεράς Ἐλλάδος αποικιῶν» (ἐν τῷ «Ἐλλάδι» τοῦ Müller, Amsterdam 1893).— Λαυριώνης Σ., «Αἱ Ἑλληνικαὶ αποικίαι» (^{Α'} θηναν 1895).— Λυκούρης Ἐμμ., «Οἱ μετανάστευσις τοις» (^{Α'} θηναν 1903).— Κουρτίδης Α., «Ἡ μετανάστευσις καὶ τὸ σχολεῖον» (1905).— Χρηστοφῆς Χ., «Ὕλη πέρος σύνταξην νομοσχεδίου» (Πειραιεὺς, 1908).— Τοῦ αὐτοῦ, «Κριτικὴ μελέτῃ ἐπὶ τοῦ νομοσχεδίου» (1906).— Γούνων Λημ., «Μετανάστευσις» (^{Α'} θηναν 1906, νομοσχεδίον).— Gounard, «L'émigration européenne au XIXe siècle» (1906).— Τεραποντιλόπουλος Ν., «Μετανάστευσις» (^{Α'} θηναν 1907, νομοσχεδίον).— Κατακούζης Σ. Α., «Τὸ ἐμπόριον, ἢ ναυτιλία καὶ μετανάστευσις τῶν Ἐλλήνων» (Σύμβολον 1908).— Αγριεᾶς Α. Μ., «Μετανάστευσις» (*Bulletin d'Orient* 1909).

— Αλβανίης, «Μετανάστευσοι Λευκαδίων. Α Πανιώνιον συνέδιον».— Πετρόπουλος, «Μετανάστευσις Μεγαλοπόλεων» (^{Α'} θηναν 1911).— Δαμιούρης Χ. Ι., «Περὶ τῆς τοῦ Ζαχνύνου μεταναστεύσεως» (^{Α'} θηναν 1911).— Πετρόπουλος Ν. Γ., «Μελέτη περὶ τῆς ἐν Ἐλλάδι μεταναστεύσεως κτλ.» (^{Α'} θηναν 1911).— Ρέποντας Ἐμμ., «Μελέτη μετα σχεδίου νόμου περὶ μεταναστεύσεως» (^{Α'} θηναν 1912).— Martin P. H., «Greece in the twentieth century» (London 1918, πρόλ. *A. M. Αγριεᾶς*).— Χρηστοφῆς Χ., «Genèse de l'émigration orientale» (^{Α'} θηναν 1918).— Ρακιτίδην Κ., «Τὰ μεταναστεύσαντα κτήματα την Νέας Χώρας» (^{Α'} θηναν 1918).— «Ἡ Ἑλληνικὴ μετανάστευσις (φροντιστηριακαὶ ἔργασια νομικῆς σχολῆς μετὰ προλόγου» *A. M. Αγριεᾶς* 1917).— Δέσιδας Μ. Α., «Αἱ Ἑλληνικαὶ παροιμίαι ἀνὰ τὸν κόσμον» (^{Α'} θηναν 1919).— Ferencz Imre, «International migrations» (New York 1929 κ.ε.).— Τουργάκης Ιω., «Διεθνῆς μετανάστευσις καὶ μεταναστευτικὴ πολιτεία» (^{Α'} θηναν A / 1930).— [Τὴν βιβλιογραφίαν περὶ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν Ἐλλήνων μεταναστῶν βλ. ἐν τῷ κεφ. Ἐλλήνων τῆς διασπορᾶς.]

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΑ

‘Η ἀπὸ ἀπόψεως θρησκεύματος κατανομή τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1928, ἔχει ὡς ἑξῆς: Χριστιανοί οἱ θρόδοιξοι 5.961.529, καθολικοί 35.182, διαμαρτυρόμενοι 9.003, Μουσουλμάνοι 126.017, Ἱσραηλίται